

**Bygnings- og eiendomsdata**

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	1504/Ålesund
Opprinnelig funksjon:	Fengsel, rettslokale og bolig
Nåværende funksjon:	Fengsel
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring
Totalt antall bygg:	2

**Bygningsoversikt, omfang vern**

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
12097	ADM / CELLE / SKOLE	1864 - 1906	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør/Utomhus	10148049	201/354
12096	ÅLESUND FENGSEL	1864 - 1906	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	10148049	201/354

Vern kompleks

Formål:	Formål med vernet er å sikre Ålesund fengsel som et kulturminne knyttet til den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene, og som en representant for fengsler bygd etter arkitektene Heinrich Ernst Schirmer og Wilhelm von Hannos typetegninger.
Begrunnelse:	Med hjemmel i lov om fengselsvesenet av 1857, ble det i de påfølgende tiårene oppført 56 distriktsfengsler med totalt 800 fangeplasser. Ålesund fengsel er et av dem. Ålesund fengsel er allerede underlagt vern som gjenreisingsbebyggelse innenfor bykjernen etter bybrannen i 1904. Fengslet ble regulert til spesialområde bevaring i 1992. Eksteriøret er godt lesbart, men det er foretatt store endringer i interiøret, både i forbygningen og cellebygningen. Verneklasse 2 er derfor valgt.
Omfang:	Eksteriør. Utomhus: Forareal med opprinnelig gjerde mot Kipervikgata og Rådhusgata som vist i situasjonskart.

Beskrivelse kulturmiljø

Ålesund fengsel er en del av sentrumsbebyggelsen i Ålesund, opprinnelig fra 1864 med Rådstubygning i tre og celledel i teglstein. Etter brannen i 1904 ble rådstubygningen bygget opp igjen i teglstein. Fasaden er klassisk. Rådstubygningen inneholdt rettsaler i 1. etasje og leilighet i 2. etasje. En del møblement fra "rettssaltiden" er bevart. I dag er det kontorer og soningsavdeling i bygningen.

Bebyggelsen er regulert til spesialområde bevaring fordi den tilhører gjenreisningsbebyggelsen etter bybrannen i Ålesund i 1904.

Eiendomshistorikk

1864: Fengslet oppført
 1904: Fengslet brant ned. Murveggene stod igjen i cellebygningen.
 1906: Nytt fengsel oppført. De gamle murene gjenbrukt. Rådstubygget, som opprinnelig var i tre, ble bygget opp igjen i mur. i klassisk stil. Utvidet 2. etasje både i bredde og høyde.
 1968: Vinduer i rettsbygningen skiftet.
 1972: Inngjerding av luftegård og nye vinduer.
 1976: Modernisering og skifting av vinduer.
 1984: Ominnredninger og ombygginger.
 1989: Tilbygg mot vest.
 1993: Tilbygg verksted mot vest (opplysninger fra SEFRAK)
 Siste tre år har bygget vært gjenstand for omfattende oppussing. Tak, beslag, renner, skoleavdeling, deler av celelavdeling, cellegang, besøksavdeling, ventilasjonssystem, alle låser samt vaskeri.

Verneverdige bygg

Byggnr: 12096
GAB nr: 10148049
Navn: ÅLESUND
FENGSEL
Oppført: 1864 - 1906



Byggnr: 12097
GAB nr: 10148049
Navn: ADM / CELLE /
SKOLE
Oppført: 1864 - 1906



Ålesund fengsel sett fra nordøst. Opphavsrett: Statsbygg.



Ålesund fengsels fasade mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.



Cellebygning sett fra Rådhusgata. Opphavsrett: Statsbygg.



Forhage på østsiden av anlegget. Opphavsrett: Statsbygg.



Anlegget sett fra sør. Bak muren lufttegård og cellefløy, til venstre tilbygg på cellefløy. Opphavsrett: Statsbygg.



Fengslet er utbygget med en mindre fløy med celler i 2. og 3. etasje. Sett fra Kipervikgata. Opphavsrett: Statsbygg.



Forbygningens vestfasade. Det er celler også i 2. etasje i forbygningen. Opphavsrett: Statsbygg.



Forbygning, fasade mot nord. Forbygningen var opprinnelig i tre. Bygget opp igjen i mur og med to fulle etasjer etter brannen i 1904. Opphavsrett: Statsbygg.



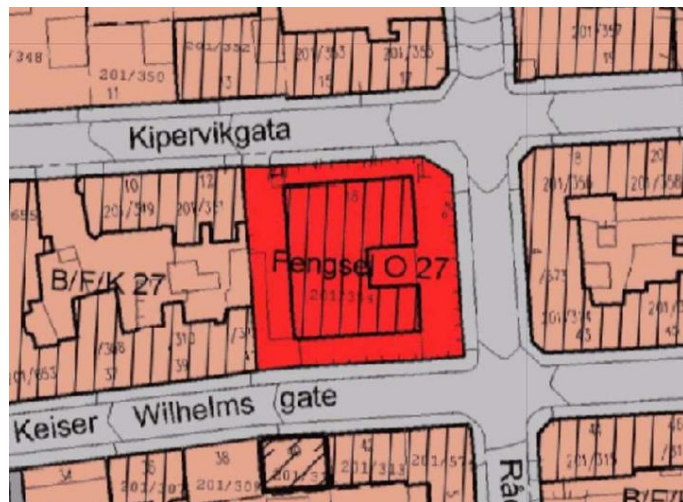
Port inn til bakgård. Forbygning til venstre. Opphavsrett: Statsbygg.



Påbygget med mekanisk verksted i 1.etasje og celler i 2. og 3.etasje. Opphavsrett: Statsbygg.



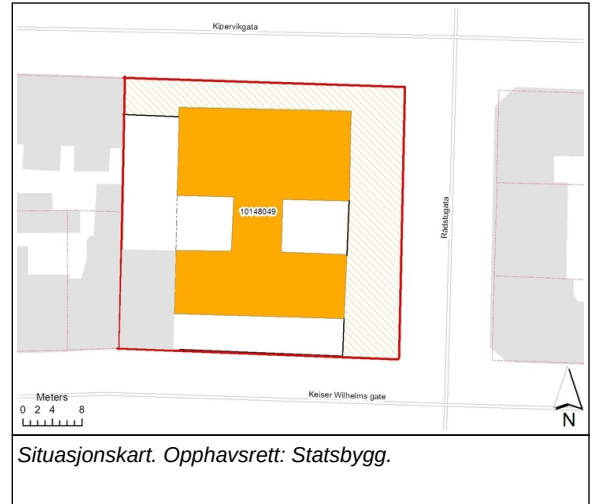
Tidligere kjøkkenhage bak celledelen er nå luftegård. Opphavsrett: Statsbygg.



Utsnitt reguleringskart. Nyere påbygg til mellomgangen er vurdert til ikke å være med i verneomfanget selv om det er markert i reguleringsplanen. Opphavsrett: Statsbygg

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG VEST
GAB nr:	10148049
Gnr/bnr:	201/354
Oppført:	1864 - 1906
Byggherre:	Den norske stat
Arkitekt:	S & L
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Rettslokale
Regulering:	Regulert: Regulert til bevaring, Reguleringsplan for Ålesund sentrum, 17.02.98.
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6 Annet vern: Markert i Verne- og byformingsplanen for Ålesund sentrum, 1992, som "Verneverdig bebyggelse fra gjenreisingsperioden 1904-1915".

**Sammendrag bygningsbeskrivelse**

Opprinnelig var Rådstubygningen oppført i tre, i sveitserstil. Etter den store brannen i 1904, ble bygningen gjenreist i teglstein på det gamle fundamentet. Bygningen ble utvidet med full 2.etasje. Innvendig er det opp gjennom årene gjort store ombygninger. 1.etasje besto av rettssaler på hver side av inngangspartiet. "Parolerommet"; rettssalen til venstre for inngangen, er i stor grad tilbakeført. Gulvet med opphøyet skranke er bevart under det nåværende. I kontorene til høyre for inngangen, er de to gulvnivåene bevart åpent. Lister og brystningspanel er opprinnelige eller kopi av opprinnelige. Alle takkonstruksjoner, inklusive stein og alle beslag og stuprenner er ført tilbake til slik de var opprinnelig, bortsett fra at taklukene er fjernet.

Sammendrag bygningshistorie

Opprinnelig ble Rådstua satt opp i tre i sveitserstil i 1864 med rettssaler i 1.etasje og leilighet for fengselslederen i 2.etasje. Brant i 1904, bygd opp igjen i teglstein i to fulle etasjer i 1907. Fra 1979 tok fengslet gradvis bygningen i bruk som kontorer i 1.etasje og med en fengseldel i 2.etasje. Et større moderniseringsprosjekt som også inkluderte tilbakeføringer ble avsluttet i 2003.

Bygningshistorikk

1896		Rådstubygningen sto ferdig - en trebygning i sveitserstil.
1904	1907	Hele fengselet brant ned under den store bybrannen. I 1907 var det bygget opp igjen - Rådstua ble bygget opp i klassisk stil på det gamle fundamentet, nå i teglstein med to fulle etasjer.
1960		Ca. 1960 ble moderne vinduer satt inn i Rådstubygningen.
	2003	Store og omfattende ombygginger utført av Statsbygg ble avsluttet. Vinduene tilbakeført til gammel stil. Bygningen hadde rettsal på begge sider av inngangspartiet. "Parolerommet", den ene rettssalen, tilbakeført med brystningspanel og listverk fra 1907. Skrankegulvet er bevart under det nåværende. "Blågangen" opprinnelig brystpanel og listverk. Kontorer er innredet i byggets andre side, der det også opprinnelig var rettsal. Skrankegulvet er bevart. Trappeoppgang - mellombygget - er intakt.

Vern

Formål:	Formålet med vernet er å bevare Ålesund fengsel som representant for den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene.
Begrunnelse:	Forbygningen til Ålesund fengsel er bygget opp i mur på det gamle grunnplanet etter bybrannen i 1904, interessant nok ikke i jugendstil som preger mye av den øvrige gjenreisningsbebyggelsen. Fengslet er allerede underlagt vern som gjenreisingsbebyggelse.
Omfang:	Eksteriør. Utomhus: Forareal med opprinnelig gjerde mot Kipervikgata og Rådhusgata som vist i situasjonskart.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring



Forbygning, fasade mot nord. Forbygningen var opprinnelig i tre. Bygget opp igjen i mur og med to fulle etasjer etter brannen i 1904. Opphavsrett: Statsbygg.



Forbygningens vestfasade. Det er celler også i 2. etasje i forbygningen. Opphavsrett: Statsbygg.



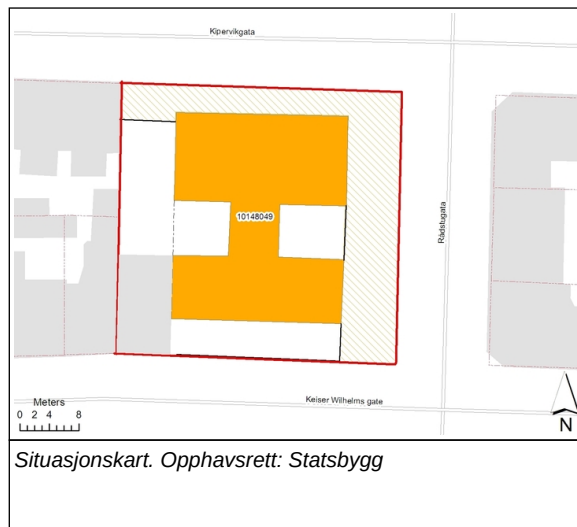
Foto av forbygningen slik den opprinnelig var bygget. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 12096 ÅLESUND FENGSEL

Kompleks 2590 ÅLESUND FENGSEL

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG VEST
GAB nr:	10148049
Gnr/bnr:	201/354
Oppført:	1864 - 1906
Byggherre:	Den norske stat
Arkitekt:	Typetegninger av Schirmer og von Hanno. Carl Michaelsen (S & L?)
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Regulert: Regulert til bevaring, Reguleringsplan for Ålesund sentrum, 17.02.98.
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6 Annet vern: Markert i Verne- og byformingsplanen for Ålesund sentrum, 1992, som "Verneverdig bebyggelse fra gjenreisingsperioden 1904-1915".



Sammendrag bygningsbeskrivelse

Cellefløyen fra 1864 brant ut innvendig under den store bybrannen i 1904. Originale murvegger. Etasjeskillene mellom cellene i 1. og 2. etasje ble murt i dobbelt lag med teglstein, bygd i selvbærende buer er også intakt. Alle cellene er derfor egne brannceller. De små cellevinduerne er skiftet ut med større vinduer (1911-12), og skiftet til dagens rundt 1970. Trecelledører ble også da skiftet til dagens ståldører. Noen gamle tredører som ikke er celledører er fremdeles i bruk. Disse dørene er alle fra 1907. Nytt ventilasjonsanlegg er installert, men de gamle murte ventilasjonskanalene er beholdt sammen med de gamle utluftingshattene på taket. Nyere tilbygg/påbygg er vurdert og ikke tatt med i verneomfanget, på tross av at det er inkludert i reguleringsplanen som spesialområde bevaring.

Bygningshistorikk

2003	2004	Rehabilitering av skoleavdeling og celler. Samt tak, renner, beslag, cellelganger, ventilasjon, låser, besøksavdeling.
		Rehabilitering funnet sted grunnet tidligere kvinneavdeling måtte stenge. Hele etasjen er restaurert og alle bærekonstruksjoner fornyet

Vern

Formål:	Formålet med vernet er å bevare Ålesund fengsel som representant for den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene. Utvendig er den opprinnelige cellebygningen godt bevart.
Begrunnelse:	Ålesund fengsel er allerede underlagt vern som gjenreisingsbebyggelse innenfor bykjernen etter bybrannen i 1904.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring



Cellebygning sett fra Rådhusgata. Opphavsrett: Statsbygg.



Anlegget sett fra sør. Bak muren luftegård og cellefløy, til venstre tilbygg på cellefløy. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 12096 ÅLESUND FENGSEL

Kompleks 2590 ÅLESUND FENGSEL



Rommet mellom bygningene er åpent på bakkeplan, men bygget over i to etasjer. I bakkant er det bygget på mekanisk verksted. Opphavsrett: Statsbygg.



Cellefløyen etter bybrannen i 1904. Den nye fløyen ble oppført på de opprinnelige murveggene og etasjeskillet. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.